



AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Inkludering till varje pris

En intervjustudie om ekonomi eller barnens bästa

Cecilia Åström Ekner

2019

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket
Examensarbete pedagogik

Handledare: Ingegerd Gunvik-Grönbladh
Examinator: Guadalupe Francia

Åström Ekner, C. (2019). *Inkludering till varje pris: En intervjustudie om ekonomi eller barnens bästa*. Examensarbete i pedagogik. Förskolläraryrket, distans. Högskolan i Gävle, Avdelningen för utbildningsvetenskap.

Abstract

Denna studies huvudsakliga syfte är att belysa hur kollektivet (i detta fall barngruppen och arbetslaget i en förskola) kan fungera som resurs för att främja lärande och utveckling hos barn i behov av särskilt stöd. Aktuell frågeställning bygger på hur ett inkluderande arbetssätt i praktiken kan se ut för barn i behov av särskilt stöd och ställs mot bakgrunden av sparkrav och nedskärningar som slår mot förskolan på många olika håll i landet och det inflytande det har på förskolans resurser. Som metod för datainsamling har fokusgruppsintervjuer genomförts med förskollärare och den teoretiska anknytningen finns i den sociokulturella teorin. Resultatet visar på tydliga brister i förskollärares möjligheter att jobba utifrån en inkluderande praktik där ambition och prestation sällan går ihop i förskolans vardag med allt för stora barngrupper och för lite personal. Samtidigt erbjuder barngruppen i sig en viktig resurs genom att barnen kan komplettera varandra och hjälpas åt. Slutsatser som dragits är bland annat att de begränsade ekonomiska förutsättningarna i stor utsträckning hindrar förskollärarna i den offentliga förskolan från att införskaffa de verktyg och hjälpmedel som är nödvändiga för att främja lärande och utveckling hos barn med särskilda behov på bästa sätt och väcker därför frågan om inkludering i den stora gruppen i den offentliga förskolan verkligen passar för alla barn.

Nyckelord: Inkluderande praktik, kollektivt lärande, särskilda behov, ekonomiska förutsättningar, likvärdig utbildning

Keywords: Inclusive internships, collective learning, special needs, financial conditions, equivalent education

Innehåll

Inledning.....	1
Disposition.....	1
Tidigare forskning.....	1
Teoretisk anknytning.....	4
Syfte/frågeställning	4
Metod	4
Urval.....	4
Datainsamlingsmetod	5
Forskningsetik.....	5
Tillvägagångssätt	6
Reliabilitet och validitet	7
Bearbetning av data.....	7
Resultat.....	7
Innehållsanalys.....	8
Allas lika värde i ett tillåtande klimat	8
Inkludering ur olika perspektiv	8
Kamratstöd och kompletterande egenskaper	9
Att ”släcka bränder” eller jobba förebyggande med en känsla av otillräcklighet	9
Analytisk sammanfattning	9
Diskussion/slutsatser	10
Metodreflektion	10
Analysreflektion.....	11
Resultatdiskussion.....	11
Slutsats.....	12
Vidare forskning	12
Referenser.....	13
Bilaga 1.....	15
Bilaga 2.....	16
Bilaga 3.....	17

Inledning

I en tid när sparkrav och nedskärningar är ett ständigt återkommande problem i förskolans och skolans värld, går debatten varm kring hur pass mycket barnomsorg-/utbildningssektorn kan "effektiviseras" innan något går sönder. Det talas mycket om personalens börda, ökad risk för utbrändhet etc. men hur det kommer att påverka barnens utveckling och lärande på lång sikt är än så länge mest spekulationer. Enligt New Public Management (Karlsson, 2017) ligger en av de största utmaningarna för den offentliga sektorn i hur effektivisering kan ske med hänsyn till medborgarnas behov av en hållbar välfärd. Men i en värld av kapitalism får vi aldrig glömma människorna bakom siffrorna och säkerhetsställa att barnens grundläggande behov och rätt till utbildning tillfredsställs till fullo. Högsta prioritet måste således vara att de vuxna som jobbar med detta måste få tillgång till nödvändiga resurser och verktyg för att kunna utföra sitt uppdrag.

Baserat på statistik från Folkhälsomyndigheten (2018) har antal barn och unga som lider av psykosomatiska besvär ökat påtagligt under de senaste decennierna, dock finns ingen klar statistik över huruvida situationen med växande barngrupper och brist på personal i förskolan har något med detta att göra. Då förskolan idag har ett viktigt uppdrag att lägga grunden för barns livslånga lärande och utveckling (Skolverket 2018), bör detta ändå tas med i beräkningarna.

Barnkonventionens artikel 31 (UNICEF Sverige, 2009) slår fast att alla barn ska ha rätt till så väl vila som fritid, lek och rekreation. Artikel 23 i barnkonventionen gör även gällande att barn med någon form av fysiskt eller psykiskt handikapp, "bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerhetsställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället".

Hur detta kan vara förenligt med bristande resurser och växande barngrupper i nedskärningarnas spår, finner jag värt att studera närmare. Genom att studera inkludering av barn med särskilda behov och vilka resurser som finns tillgängliga utifrån förskollärares perspektiv avser jag undersöka just detta, men först följer nedan en redogörelse över tidigare forskning och arbetets syfte och frågeställningar.

Disposition

Examensarbetets disposition är följande: först presenteras arbetets utgångspunkt i ett inledande stycke, sedan redogör jag för tidigare forskning på området, därefter presenteras arbetets teoretiska anknytning följt av dess syfte och frågeställning. Efter detta följer ett metodavsnitt som redogör för hur jag gjort mitt urval, vald metod för datainsamling samt etiska överväganden och verktyg, följt av arbetets resultat och analys som sedan avrundas med diskussion/slutsatser och slutligen avslutas med en förteckning av vetenskapliga referenser. Längst bak bifogas även två bilagor med intervjufrågor och tillvägagångssätt för att ta fram vetenskapliga artiklar till arbetet.

Tidigare forskning

Idag arbetar de flesta svenska förskolor och skolor utifrån ett inkluderande arbetssätt där tanken är att alla barn, utifrån sina individuella förutsättningar skall kunna vara delaktiga och utvecklas tillsammans med andra. Med växande barngrupper och brist på utbildad personal, blir dock frågan hur detta inkluderande arbetssätt fungerar för barn

med olika funktionsvariationer som behöver det där lilla extra när de ekonomiska resurserna tryter. Vilka olika alternativ finns för att arbeta utifrån ett inkluderande arbetssätt? För att kunna besvara den frågan redogörs nedan för tidigare forskning för hur förskollärare överlag ser på ett inkluderande arbetssätt och sina möjligheter att förverkliga detta i praktiken.

Enligt Gal, Schreur & Engel-Yeger (2010) påverkas förskollärares attityder och förhållningssätt till inkludering av såväl ålder och erfarenhet som av aktuella arbetsförhållanden (bland annat barngruppens storlek). Nislin, Paananen, Repo, Sajaniemi och Sims (2015) tar även de fasta på lärarnas arbetsförhållanden i sin studie. De hävdar att uppskattning, tillfredsställelse och kompetens är viktiga nyckelfaktorer för ett inkluderande arbetssätt. Överlag ger förskollärare en positiv syn på inkludering i förskolan, både i studien av Gal et al. (2010) och Nislin et al. (2015), men uppvisade samtidigt stora bekymmer kring barn med potentiella beteendeproblem vilket enligt Nislin et al. (2015) visar på att det krävs mer utbildning i specialpedagogiska frågor. Brist på tillräcklig utbildning och lärares syn på sin egen kompetens tycks vara återkommande i flera studier som gjorts om just inkludering. Även Gidlund (2018) berör detta i sin avhandling där Gidlund bland annat förklarar att förskollärare överlag anser att just barn/elever med beteendeproblem är allra svårast att inkludera i barngruppen. Samtidigt finns det studier som visar på att barn med särskilda behov lär sig mer och bättre genom att inkluderas i den ”vanliga” förskolan (Weiland, 2016). En studie av Noggle och Stites (2018) visar även på att barn som inte är behov av särskilt stöd kan uppleva vinster på det sociala planet genom ett inkluderande arbetssätt och därigenom implementera en stabil värdegrund i praktiken.

Sayyed och McConkey (2018) lyfter i sin studie om inkluderande utbildning för barn inom autismspektra och andra utvecklingssvårigheter fram tre tydliga utmaningar för ett inkluderande arbetssätt när det gäller barn i behov av särskilt stöd; vilken typ av verktyg lärare har tillgång till (däribland möjligheten för särskild utbildning), den varierande kunskapsnivån bland barnen samt förmågan att hantera eventuella negativa reaktioner som kan uppstå hos föräldrar vars barn inte har speciella behov. När det gäller just barn med diagnoser inom autismspektra får inte heller lärarnas attityder och förhållningssätt glömmas bort, vilket Giannopoulous, Pasalaris, Korkoliakous och Douzenis (2019) studie ger tydliga exempel på. I deras studie om att skapa medvetenhet kring autism bland lärare i Grekland lyfts lärares (även de med utbildning i specialundervisning) okunskap och föråldrade synsätt om orsakerna till autism fram som försvårande faktorer för ett framgångsrikt arbetssätt. Till skillnad från övrig forskning som redogörs för i detta avsnitt, lyfts även frågan om inkludering i den större gruppen verkligen är det bästa för alla barn. Giannopoulous et al. (2019) belyser begreppet underlåtelse med att inse att barn med diagnoser i autismspektra kan uppleva en väldigt hög stress och ångest i den vanliga skolmiljön till följd av sina svårigheter med social och emotionell förståelse, som ett stort problem.

Utifrån de utmaningar som Sayyed och McConkey (2018) redogör för, kan man se ett etiskt dilemma växa fram. På ena sidan har vi föräldrar och barn som utgör den ”normativa” gruppen som inte fordrar särskilt stöd och deras rätt att bli sedda och känna sig trygga, på andra sidan har vi de barn som är i behov av särskilt stöd och kanske tar mer tid i anspråk samt i vissa fall ger uttryck för så kallade beteendeproblem som även Gal et al. (2010) är inne på. Även om så är fallet, måste samtliga barns behov och rättigheter respekteras. Möjligheten att förena dessa perspektiv, tillgodose alla barns

behov och försäkra sig om att utbildningen kommer samtliga till gagn, kan sannerligen ses som en stor utmaning.

I en artikel av Astrid Ahl (2007) ges exempel från ett experiment för att skapa bättre möjligheter för barn att jobba mer självständigt utifrån individuella förutsättningar. Genom experimentet var förhoppningen att självständiga elever skulle kunna prioritera arbeten och uppgifter de själva ansåg att de behövde lägga mer tid på under överseende av en lärare samtidigt som barn som behöver extra stöd skulle få möjlighet till extra stöd av en annan lärare i mindre grupper. Dock visade studien i ett tidigt skede att många elever (även de som inte ansågs vara i behov av extra stöd) hade svårt att själva planera sin tid för effektivt arbete och att lärarna hade svårt att se till att tiden lades på just skolarbete och inget annat. Således synliggörs lärares känsla av otillräcklighet även högre upp i åldrarna när det gäller att möta barn/elever med vitt skilda behov och förutsättningar. En studie av Lundqvist, Westling, Mara och Siljehag (2015) speglar även den lärarnas svårigheter att möta alla barn/elevs behov upp i skolåldern. Där visade resultatet att antalet barn i behov av särskilda stödinsatser ökade med tiden, detta gällde även barn utan särskilda diagnoser.

Seyram och Klibthong (2015) tar i likhet med övrig forskning i denna text upp bristande kunskap och otillräckliga verktyg som en försvårande omständighet när det gäller lärares möjligheter att nå ett framgångsrikt inkluderingsarbete kring barn i behov av särskilt stöd. Deras forskning visar på att många lärare upplever sig otillräckliga och oförmögna att tillgodose inlärningsbehoven hos barn i behov av särskilt stöd i enlighet med läroplanen. Även Akalin, Demir, Sucuoğlu, Bakkaloğlu och İşcen (2014) ger en likartad bild när de tar upp förskollärares tankar och behov kring inkludering i förskolan i sin artikel. De menar på att än medan de flesta förskollärare säger sig vara för ett inkluderande arbetssätt, är det få som vill ha barn med särskilda behov i sitt klassrum. Detta skapar en svår paradox mellan inkludering i teori och praktik. Även i deras studie framgår bristande resurser i form av nödvändiga verktyg och kunskaper vara det största problemet. Många förskollärare betvivlar sin egen förmåga att hantera de svårigheter som kan uppstå i arbetet med barn i behov av särskilt stöd och efterfrågar därför mer effektiva strategier. Samtidigt vidhöll flertalet förskollärare vikten av att även dessa barn skulle inkluderas samt vilka positiva effekter ett framgångsrikt inkluderingsarbete kunde ha på barngruppen i sin helhet. Här gavs bland annat exempel på hur kamraterna kunde stötta och hjälpa varandra när svårigheter uppstod och då samtidigt själva öva och utveckla sina färdigheter i olika sammanhang.

Utifrån den forskning som har framkommit i samtliga av de valda artiklarna (se bilaga två) kan inkludering i förskolan sammanfattas med att en klar majoritet förskollärare verkar vara för ett inkluderande arbetssätt där alla barn får vara delaktiga och ges möjlighet att utvecklas och lära på sina villkor. Samtidigt finns det ett tydligt glapp mellan inkludering i teorin och i praktiken, vilket ofta bygger på osäkerhet, bristande kunskap och resurser.

När det gäller min egen studie hoppas jag kunna bidra med exempel på vilken typ av resurser och verktyg som kan tillämpas när det gäller barn i behov av särskilt stöd samtidigt som jag vill fördjupa mig i det som Seyram & Klibthong (2015) och är inne på, hur kamraterna (barngruppen) kan fungera som resurs i sammanhanget. För att kunna analysera detta på ett medvetet sätt, ska jag nu redogöra för arbetets teoretiska förankring med tillhörande begrepp.

Teoretisk anknytning

När Roger Säljö (2000) talar om lärandet utifrån ett sociokulturellt perspektiv, beskriver han det som att någon form av lärande alltid sker, men att frågan egentligen är *vad* vi lär oss i olika sammanhang. Ett viktigt fokus för den sociokulturella teorin Säljö presenterar är samspelet mellan individ och kollektiv, hur vi lär genom interaktion med andra och nyttjar de kulturella redskap som samhället erbjuder. Just denna beskrivning av samspelet mellan kollektiv och individ är den teoribildning som ligger till grund för den vetenskapliga ansatsen i detta arbete och genomsyrar så väl arbetets syfte som datainsamling och efterföljande analys. Aktuella begrepp jag valt att jobba med har sin utgångspunkt i vad jag ser som olika nyckelpunkter i den sociokulturella teorin. De huvudsakliga begreppen som kommer att användas i analysen av detta arbete är bland annat *kollektivt lärande* som knyter an till arbetets syfte och frågeställning samt de frågor för datainsamling, *omvärldsrelation* som bygger på att lärande vanligtvis sker i sammanhang där vi kan relatera erbjuden kunskap till något vi finner relevant och slutligen *inkluderande praktik* som handlar om möjligheten att omsätta inkludering i teorin till praktiskt arbete som främjar lärandet och utvecklingen hos samtliga barn, oavsett eventuella svårigheter.

Syfte/frågeställning

Syftet med denna studie är att utifrån Säljö's sociokulturella teori belysa hur kollektivet (i detta fall barngruppen och arbetslaget på en förskola) kan fungera som resurs för att främja lärande och utveckling hos barn i behov av särskilt stöd.

Frågeställningen tar sitt avstamp i *hur ett inkluderande arbetssätt för dessa barn kan se ut i praktiken och huruvida sparkrav och nedskärningar påverkar de verktyg och resurser förskollärarna i arbetslaget har till sitt förfogande för att främja lärande och utveckling hos alla barn.*

Metod

Intervju som datainsamlingsmetod motiveras genom arbetets teoretiska anknytning till den sociokulturella teorin utifrån arbetets syfte och frågeställning. Intervju bedömdes här vara den mest informativa strategin för effektiv datainsamling till skillnad från exempelvis enkätundersökning som utelämnar möjligheten för informanternas egna tankar och personliga reflektioner. Intervju som metod avsåg istället att skapa sig en klar bild av hur förskollärare såg på sina möjligheter för ett inkluderande arbetssätt i praktiken. Det var svårt att se någon annan metod än intervju som mer uttömmande.

Urval

I egenskap av timvikarie hade jag på förhand en viss inblick i verksamheten på olika förskolor och avdelningar samt viss kännedom om lärarlag som hade barn i behov av särskilt stöd i sin barngrupp. Eftersom denna studie handlar om att undersöka hur barngruppen (kollektivet) kan fungera som en resurs för utveckling och lärande hos barn i behov av särskilt stöd, gjordes en viss urskiljning av aktuella informanter redan på förhand för att säkerhetsställa att de lärarlag som tillfrågades uppfyllde denna premis.

Vidare behövde de tillfrågade på ett eller annat sätt vara under inflytande av sparkrav och nedskärningar i förskolan då även detta ingick i frågeställningen. Med utgångspunkt i dessa två kriterier, gick jag ut med en personlig förfrågan till förskollärare på olika avdelningar som kunde tänkas passa för mitt undersökningsobjekt. Två arbetslag tackade ja till att medverka i undersökningen, en syskonavdelning och en småbarnsavdelning på två olika förskolor med totalt fyra avdelningar vardera, båda i kommunal regi i mellan-Sverige. Dessa arbetslag utgjordes av två förskollärare och en barnskötare. Med hänsyn till förskollärarens särskilda ansvar för barnens utbildning, samt verksamhetspraktiska lösningar, beslöts att endast förskollärarna skulle delta i undersökningen. Detta innebar ett underlag på totalt fyra förskollärare som informanter vid datainsamling.

Datainsamlingsmetod

Utifrån studiens syfte och frågeställning samt aktuellt tolkningsverktyg togs beslut om att fokusgruppsintervju som datainsamlingsmetod. Respektive fokusgruppsintervju hölls med två förskollärare samtidigt på grundval av att två till antalet kan bedömas som minimum för en fokusgrupp. Lågt antal deltagare rekommenderas när deltagarna förväntas säga mycket om frågeställningen och är mycket engagerade i ämnet. Sett utifrån studiens syfte ansåg jag att detta utgjorde det bästa alternativet för datainsamling vilket enligt Bryman (2011) också innebär att respondenterna ges möjlighet att diskutera frågeställningarna tillsammans med andra. Samtidigt ska det vid en fokusgruppsintervju vara en förhållandevis ostrukturerad situation för att åsikter och synsätt ska kunna komma fram. Bryman (ibid.) hävdar att just fokusgruppsintervjuer är uttalat inriktade på att få fram deltagarnas personliga uppfattningar om den frågeställning som de fått ta del av.

Forskningsetik

De potentiella deltagarna delgavs information om studiens syfte och innehåll och att all information som utbyttes under intervjun skulle behandlas anonymt och att detta gällde så väl personuppgifter som arbetsplats och kommun, detta faller enligt Bryman (2011) under *konfidentialitetskravet* som är en viktig etisk aspekt. Informanterna fick även ge sitt samtycke till att intervju skulle ske under inspelning samt att detta enbart skulle höras av mig samt förvaras på en plats där ingen obehörig kunde komma åt dem, även det i enlighet med konfidentialitetskravet (se missivbrev i bilaga 3). Detta är även exempel på hur forskningsetiska principer som *samtyckeskrav* och *informationskrav* tagits i beaktning under genomförandet av denna studie. Enligt Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) är dessa principer allra viktigast när det gäller etik inom forskning, något de kallar för ”informerat samtycke”. De talar vidare om vikten av att utforma sin undersökning på ett sätt som inte riskerar att kränka informanterna eller försätta dem i en situation där det känner sig särskilt utsatta. Genom att se till att deltagarna på förhand har fått ta del av informationen om anonymitet så väl som frågornas karaktär och deras möjlighet att när som helst dra tillbaka sitt samtycke, är min bedömning att även detta tillgodosetts.

I samband med uppgifter om hur informationen hanteras samt delgivning av studiens syfte, får även *nytjandekravet* som enligt Bryman (2011) handlar om att insamlad information enbart skall behandlas utifrån forskningsändamålet en stor betydelse. De data som samlats in och bearbetas skall enbart användas som underlag för denna studie. Med anledning av detta informerades deltagarna även om att materialet i form av inspelningar och anteckningar skulle raderas/förstöras efter att arbetet slutförts. Samtliga av de fyra forskningsetiska krav som redogjorts för i detta stycke faller under

det så kallade *individskyddskravet* (Vetenskapsrådet, 2017). Detta syftar enligt Codex (Vetenskapsrådet, 2004) till att skapa normer för relationen mellan forskare och undersökningsdeltagare, något som även ska fungera som ett hjälpmedel vid eventuella konflikter.

En påtaglig risk som trots allt behövde tas i beaktande är sannolikheten att någon utomstående som passerat utanför rummet där intervjun ägde rum, mycket väl skulle kunnat uppfatta det som sades då total ljudisolering (trots stängda dörrar) inte kan garanteras. Då intervjuerna ägde rum inne i förskolans lokaler under förmiddagen när så väl barn som övrig personal var utomhus upplevdes den risken dock väldigt liten i förhållandet till värdet av insamlade data. Vidare vägdes även den tystnadsplikt som omfattar samtlig verksam personal på förskolan in i riskbilden.

Tillvägagångssätt

Bakomliggande beslut, förberedelser samt urval som redogjorts för ovan ledde till genomförandet av fokusgruppsintervjun. Efter att de viktiga besluten fattats kring metodiska verktyg och etiska förhållningslinjer, beskrivs nedan tillvägagångssättet vid insamlingen av den data som sedan ska analyseras.

För att komma fram till rätt typ av frågeställning för fokusgruppsintervjun, togs arbetets syfte, tidigare forskning samt det teoretiska tolkningsverktyget utifrån den sociokulturella teorin under noga övervägande. Formuleringarna av frågorna vid intervjutillfället kom således att bygga på förskolläraernas syn på en inkluderande praktik, barngruppens roll/betydelse och tänkbara verkningar av givna ekonomiska förutsättningar. Samtliga aspekter bakades slutligen in i fem frågor som presenterades för informanterna på förhand. Även vid intervjutillfället erbjöds informanterna betänketid för att möjliggöra så uttömmande svar som möjligt.

Focusgruppsintervjuerna ägde rum i separata möten vid två olika tillfällen (ett för varje arbetslag). Vid de aktuella tillfällena satt jag ner med de två förskollärare som representerade arbetslagen som valts ut för studien syfte. Den första intervjun tog ca 20 minuter att genomföra och den andra ca 15 minuter. Ett enkelt och oftast lättillgängligt alternativ hade kunnat vara att använda sig av enbart penna och papper och föra anteckningar vid intervju. Dessvärre kunde ett sådant tillvägagångssätt vara minst sagt bristfälligt då det är mycket svårt och tidskrävande att hinna skriva ner allt som sägs och därmed en stor risk att viktigt innehåll går förlorat. Av den anledningen valdes inspelning. Genom att spela in intervjuerna och endast föra stödanteckningar, säkrades innehållet i sin helhet vilket kunde ses som en klar fördel i kombination med tydliga öppna frågor (se bilaga 1) som användes.

Jag gjorde valet inspelning för att kunna ge arbetet bättre validitet (att jag mäter det jag avser att mäta). En nackdel som uppstår till följd av detta är tiden som krävs för att lyssna av inspelningarna efteråt. Valet bestod av att antingen att lägga ner väldigt mycket tid under själva intervjun med enbart penna och papper vilket ändå inte skulle kunna garantera att innehållet blir komplett (och dessutom riskera att störa flödet i samtalet), eller att lägga ner mer tid efteråt för att sortera och analysera en mer fullständig information.

Reliabilitet och validitet

Det begränsade antalet deltagare i det här fallet skapade en viss osäkerhet avseende arbetets tillförlitlighet i ett mer övergripande perspektiv. Vad fyra förskollärare på två förskolor anser om sina möjligheter, kan inte garanteras överensstämma med situationen i resten av landet. En viss reliabilitet av detta arbete bedömdes dock kunna styrkas med hjälp av den tidigare forskningen på området där flera röster från förskollärare i så väl Sverige som andra länder hade hörts i liknande frågor. Vid datainsamlingen i denna undersökning framkom vissa likartade resultat med det som presenterats i tidigare forskning.

Genom öppna men tydliga frågor som gav möjlighet för respondenterna att utveckla och reflektera över sina egna svar och jämförelse mellan samtliga informanternas svar, där liknande element kan skönjas, ökade på så vis även arbetets validitet. Den analys som följde kom även den ha inverkan på arbetets validitet och vad som synliggörs i resultatet. I den avslutande diskussionen skrevs därefter fram en avstämning av hur pass väl arbetets kvalitet och slutsatser stod sig.

Bearbetning av data

För att skapa struktur och tydlighet i det insamlade materialet har särskilda kategorier utarbetats. För att möjliggöra detta krävdes en kartläggning av insamlade data där inspelningarna som gjordes vid samtliga intervjutillfällen lyssnats igenom i flera omgångar. Först i sin helhet och sedan i delavsnitt för att kunna markera och anteckna återkommande teman. Utifrån inspelningarna och de stödanteckningar som togs vid respektive tillfälle har slutligen fyra kategorier urskilts för att belysa studiens syfte och frågeställning med stöd av de nyckelbegrepp som valdes utifrån arbetets teoretiska förankring i den sociokulturella teorin; *Allas lika värde i ett tillåtande klimat, Inkludering ur olika perspektiv, Kamratstöd och kompletterande egenskaper och Att "släcka bränder" eller jobba förebyggande med en känsla av otillräcklighet.* Kategorierna kunde läsas som återkommande teman i samtliga intervjuer. Dessa i kombination med studiens teoretiska förankring och begrepp kom att ligga till grund för efterföljande resultat och innehållsanalys.

Resultat

Syftet med denna studie var med anknytning till Säljös sociokulturella teori belysa hur kollektivet som i detta fall utgörs av barngruppen och dess personal, kan fungera som resurs för att främja lärande och utveckling hos barn i behov av särskilt stöd. Frågan som ställdes var hur ett inkluderande arbetssätt kan se ut i praktiken för barn i behov av särskilt stöd och huruvida sparkrav och nedskärningar som drabbar förskolan påverkar de resurser förskollärarna har till sitt förfogande för att främja lärande och utveckling även hos dessa barn. Givna frågeställningar och analyser bygger på begrepp som *inkluderande praktik, omvärldsrelation* och *kollektivt lärande*. Fokus har legat på att ta fram kategorier som knyter an till arbetets syfte och frågeställning ur data som inhämtats med hjälp av fokusgruppsintervjuer med förskollärare från två olika arbetslag. Dessa kategorier kommer att utgöra arbetets rubriker under den innehållsanalys som presenteras nedan och stödjas utifrån aktuella begrepp samt med hjälp av den tidigare forskning som redogjorts för i detta arbete.

Innehållsanalys

Den sociokulturella teorin som utgjort grunden för arbetets forskningsansats lät gälla att människors lärande sker hela tiden på ett eller annat sätt och att vi lär i samspel med andra (Säljö, 2000). Följaktligen prövades detta mot de frågor som låg till grund för intervjuerna med de två fokusgrupperna (se bilaga 1). Svaren från respondenterna i de båda grupperna gav exempel på liknande uppfattningar även om det förekom vissa svarsvariationer. De fyra tematiska kategorierna: *Allas lika värde i ett tillåtande klimat*, *Inkludering ur olika perspektiv*, *Kamratstöd och kompletterande egenskaper* och *Att ”släcka bränder” eller jobba förebyggande med en känsla av otillräcklighet*, vars innehåll som strax skall presenteras, utgörs av gemensamma faktorer som var återkommande under båda intervjuerna men lämnar även utrymme för vissa skillnader. Efter att ha presenterat de fyra olika kategorierna med tillhörande svarsvariationer, följer en sammanfattande analys av innehållets betydelse med stöd från tidigare forskning utifrån studiens teoretiska förankring, arbetets syfte och frågeställning.

Allas lika värde i ett tillåtande klimat

När respondenterna i respektive grupp delgav sin uppfattning om ett inkluderande arbetssätt kom samtalet snabbt in på vikten av att lyfta fram allas lika värde och att som informant ett uttryckte det, ”skapa ett tillåtande klimat” där allas individuella förutsättningar och olikheter respekteras. Informant ett och två som utgjorde den första fokusgruppen talade båda mycket om vikten av anpassningar på individuell nivå och lyfte fram att inkludering i praktiken inte skall förknippas med ”lika för alla” då ett och samma arbetssätt kanske inte fungerar för alla barn. Informant tre och fyra som utgjorde fokusgrupp två var inne på ett liknande spår, men lade ett större fokus på inkluderingens betydelse för barngruppen i sin helhet. En inkluderande praktik där alla barn, inte bara de i behov av särskilt stöd ska få känna sig sedda och hörda vilket de menade på inte alltid sker. Informant tre lyfte även fram att ”en inkluderande praktik inte är en fast definition utan något som ständigt förändras med olika barn och barngrupper”. Informant fyra ansåg även att det var viktigt att inte peka ut något särskilt barn i gruppen utan rikta sig till alla barn i så stor utsträckning som möjligt.

Inkludering ur olika perspektiv

En annan viktig ståndpunkt som lyftes av samtliga informanter var det faktum att inkludering som begrepp och praktik kan skilja sig starkt mellan barn och vuxen. Informant två gav exempel på situationer där en vuxen gör bedömningen att ett barn är utanför bara för att det till synes inte deltar aktivt i en lek, varpå den vuxna kommer fram till att barnet är i behov av stöd för att komma in i leken. Detta medan barnet själv kanske upplever att det är lika delaktigt som någon annan, kanske i en roll som den vuxna inte kan förstå. Informant ett betonade barnens möjlighet att delta i olika sammanhang på sina egna villkor och beskrev det som att ”alla barn ska erbjudas samma möjligheter att delta, men ingen ska tvingas”. Informant tre beskrev det som att en förskollärare alltid måste ställa sig frågan ”inkludering för vem?”. Informant fyra konstaterade som uppföljning att det som ses som inkludering för en individ kan vara exkluderande för en annan. Den största skillnaden mellan de båda fokusgrupperna var att fokusgrupp ett fokuserade mer på enskilda individer som behövde särskilt stöd medan deltagarna i fokusgrupp två i större utsträckning betonade risken för att de barn som inte anses vara i behov av särskilt stöd kan hamna i kläm.

Kamratstöd och kompletterande egenskaper

Informanterna i den första fokusgruppen gav det kollektiva lärandet en stor betydelse, informant två uttryckte bland annat att ”barnen kompletterar varandra genom att hjälpas åt och stödja varandra i olika situationer”. På detta sätt synliggörs alla barns olika förmågor och kunskaper vilket både informant ett och två menade på gynnar hela barngruppen. Informant ett betonade även att barn ser vad andra gör och tar efter, vilket kan användas för att framhäva omvärldsrelationens betydelse för barns lärande samt underlätta även för barn i behov av särskilt stöd. Informant två framhöll även vikten av att se olikheter som något bra. Även i den andra fokusgruppen lyftes det kollektiva lärandet fram som en viktig resurs. Samtidigt betonade informant tre dock att det är viktigt att enskilda barns förmågor och kunskaper inte nyttjas i syfte att hjälpa andra barn på sätt som begränsar deras egna möjligheter att utvecklas och uppleva gemenskap. Hon gav exempel på ”lugna barn” som placeras tillsammans med mer utåtagerande barn vid ett litet bord mer avsides och således kanske inte får del av den större gemenskapen. Informant fyra gav ytterligare ett exempel när hon talade om språkutveckling. Hon menar på att samtidigt som barn med ett mer välutvecklat språk kan hjälpa barn som inte kommit lika långt att utvecklas, ska inte heller deras rätt till vidare språkstimulans genom samtal med barn som är på liknande nivå försummas.

Att ”släcka bränder” eller jobba förebyggande med en känsla av otillräcklighet

”Allt för ofta tvingas vi agera brandsläckare istället för att jobba förebyggande”. Detta citat kom från informant två och summerade den uppfattning som samtliga informanter uttryckte i frågan om befintliga resurser och verktyg var tillräckliga i förhållande till ett inkluderande arbetssätt för alla barn och om de upplevde att sparkrav och nedskärningar begränsade deras möjligheter. För stora barngrupper på för få personal var något samtliga informanter lyfte fram som ett stort problem, inte minst när man har ”barn som behöver det där lilla extra” som informant ett uttryckte. Detta var något som både informant ett, två och tre under respektive samtal framhöll som ett av de mest tydliga exemplen på hur nedskärningar och sparkrav slår mot förskolan. Även informant fyra höll med om detta, även om hon menade på att hon upplevt *ännu* värre sparkrav och nedskärningar på en tidigare arbetsplats. Samtliga informanter gav även uttryck för en återkommande känsla av otillräcklighet på sina arbetsplatser och uttryckte en önskan om att minska barngrupperna samt möjlighet att få ytterligare personalresurser utifrån barngruppens behov snarare än de ekonomiska förutsättningarna. I den första fokusgruppen tryckte både informant ett och två även på att de ville se bättre möjligheter till fortbildning för att kunna möta olika barns behov samt större frihet att beställa hem relevant material och hjälpmedel för att stimulera utveckling och lärande även hos barn med särskilda behov.

Analytisk sammanfattning

Utifrån det som lyftes under de båda intervjuerna framgick det att samtliga respondenter upplever en allmän känsla av otillräcklighet till följd av otillräckliga verktyg och resurser. Detta kan bland annat jämföras med det Seyram och Klibthong (2015) presenterade i sin forskning om hur bristande kunskap och otillräckliga verktyg påverkar lärares möjligheter till en inkluderande praktik.

I denna studie framgick även en tydlig parallell mellan sparkrav/nedskärningar och bristande resurser. Informanterna gav även exempel på hur en inkluderande praktik kunde se ut med individuella anpassningar, kamratstöd och värdegrundsarbete, vilket

knyter an till studiens syfte och frågeställning. Kategorin med *kamratstöd och kompletterande egenskaper* belyser särskilt inflytandet av arbetets teoretiska förankring i det kollektiva lärandet inom det sociokulturella perspektivet. Möjligheten för kamrater att hjälpa och lära av och med varandra kan också ses som ett exempel på det som presenterades i studien av Noggle och Stites (2018), där även barn som inte har särskilda behov får möjlighet att utvecklas i en inkluderande miljö, inte minst på det sociala planet.

Något annat som lyftes fram som en viktig faktor utifrån förskollärarnas syn på sina möjligheter till ett inkluderande arbetssätt var barngruppens storlek och med det, rådande arbetsförhållanden där de menade på att en stor del av dagen gick åt till brandsläckning istället för förebyggande arbete. Betydelsen av barngruppens storlek var som bekant även ett exempel som presenterades i studien av Gal et al (2010). Efterfrågan på fortbildning och andra resurser var även det något som återkom i denna studie så väl som i den tidigare forskning som presenterats. Vad detta innebär för studien i sin helhet och hur detta resultat kan bli en del av vidare forskning avser jag nu att diskutera vidare i mitt nästa avsnitt där jag även redogör för mina personliga tankar kring det innehåll som presenterats i denna studie.

Diskussion/slutsatser

I detta avsnitt avser jag lämna en reflekterande redogörelse över min personliga syn på innehållet som presenterats. För att vidhålla strukturen kommer jag även här använda mig av flera delavsnitt som motsvarar studiens huvudsakliga områden som arbetets metod och resultat, avslutningsvis presenteras även förslag på vidare forskning.

Metodreflektion

Intervju med fokusgrupp som metod innebar ökade möjligheter för respondenterna att utveckla och förtydliga sina svar och jämföra olika uppfattningar vilket precis som i stöd av tidigare forskning, gav denna studie större reliabilitet än exempelvis en enkätundersökning skulle kunna erbjuda. Inspelningarna av samtalen erbjöd också större möjlighet att gå igenom och analysera materialet i flera steg i olika omgångar och anteckningarna erbjöd ett viktigt stöd för att snabbare hitta fokus bland all rådata. Här måste dock tilläggas att ytterligare intervjuer med flera arbetslag på fler arbetsplatser skulle ha kunnat erbjuda en större variation vilket skulle kunna innebära ett annorlunda utslag av den analys som presenterats här ovan. Genom att intervjua flera förskollärare på olika förskolor där både småbarns- och syskonavdelning representeras och jämföra deras svar med det som presenterats i tidigare forskning från olika länder men ändå inom samma område, bedömdes ändå studiens validitet vara relativt hög. Samtidigt konstaterades svårigheter att göra en rättvis bedömning när det handlar om kvalitativa data som tagits fram genom intervju då aktuell frågeställning oundvikligt påverkar svarsutgången och inte heller kan garanteras överensstämma med vad andra förskollärare från andra förskolor skulle ha svarat. Det är helt enkelt ofrånkomligt att alla svar speglar en personlig uppfattning samt individuella upplevelser. Dock måste tidsaspekten tas med i beräkningarna här då ett större underlag skulle innebära en betydligt större mängd rådata att bearbeta.

Analysreflektion

Möjligheten att se återkommande mönster mellan denna studie och tidigare vetenskapliga studier ger -som tidigare nämnts- detta arbete en större reliabilitet. Användningen av de begrepp som valts utifrån studiens teoretiska anknytning bedöms vara högst relevanta utifrån de svar som presenterades och tydliggör förskolläraarnas perspektiv. Där till måste en viss hänsyn tas till val av perspektiv och teoretisk förankring under den efterkommande analysen av materialet. Det går helt enkelt inte att komma ifrån att studien kan vinklas på många olika sätt oavsett hur mycket vi strävar efter objektivitet. En tydlig röd tråd går att följa genom hela arbetet där varje avsnitt tydligt går in i nästa och bygger vidare på det som redan presenterats.

Resultatdiskussion

Utifrån det som presenterades i analysen kan jag konstatera att ekonomiska begränsningar tycks stå i konflikt med så väl läroplanens målsättning som barnkonventionen när personalen inte får de resurser och verktyg som kan anses nödvändiga för en inkluderande praktik. Barnkonventionen som alltid ska utgå från barnens bästa, slår bland annat fast barns rätt till utbildning samt krav på att göra den tillgänglig för alla barn i artikel 28 (UNICEF Sverige, 2009), något som uppenbarligen inte kan sörjas för i alla lägen. Att i enlighet med förskolans läroplan säkerhetsställa att *alla* barn erbjuds en trygg omsorg (Skolverket, 2018) kan inte heller detta garanteras om personalen inte räcker till för att hinna se och möta alla barn, något som kan förstås genom exemplet med ”brandsläckning” ovan.

Något annat jag fann särskilt intressant under genomförandet av själva intervjun var att personalen vid frågan om vilka resurser och verktyg de hade till sitt förfogande för att jobba inkluderande med alla barn, inte nämnde barngruppen (kollektivet). När de senare fick frågan om hur barngruppen kunde användas som resurs hade de dock gott om vardagliga exempel. Av den anledningen kan det tänkas att personalen i förskolan sällan ser till barngruppen som en egen resurs samtidigt som de ger uttryck för flera sätt att dra nytta av den i praktiken genom ett kollektivt lärande. Kanske bygger det på en rädsla för att utnyttja barn som ”extrafröknar” vilket kan jämföras med det som kom upp under intervjun med den andra fokusgruppen i samtalet om hur vissa barns behov att stimulans och utveckling inte ska behöva stå tillbaka för någon annans. Detta tycks dock vara en mer eller mindre omöjlig ekvation då kollektivet allt jämt förblir en viktig resurs där barn hjälper andra barn på ett eller annat sätt. Därtill menar jag på att det snarare blir extra viktigt att lyfta alla barn och deras unika kompetens i barngruppen för att uppmuntra deras fortsatta utveckling och lärande samt jobba aktivt med att alla barn ska få känna sig sedda, hörda och uppskattade för den de är.

I likhet med den önskan som lyftes av samtliga respondenter, borde barnens rättigheter trots allt väga tyngre än ekonomisk vinning. När allt kommer omkring är de trots allt vår framtid. Att säkerhetsställa att alla barn då får sina grundläggande behov tillgodosedda samt möjligheten att tillgodogöra sig kvalitativ utbildning på sina villkor borde därför vara en självklarhet då det är något hela samhället vinner på i slutändan.

Slutsats

Med de förutsättningar som framkommit i denna studie och även i tidigare forskning som presenterats, ser jag all anledning till att ifrågasätta förskolans möjligheter att möta behoven hos barn som verkligen behöver det där lilla extra för att må bra och kunna utvecklas och lära på bästa sätt. Det är inte ett ifrågasättande av personalens välvilja eller yrkeskompetens, utan helt enkelt deras praktiska möjligheter att möta alla barns individuella behov inom ramen av givna ekonomiska förutsättningar med allt jämt växande barngrupper och ökad arbetsbörda. Här gäller det att se till både vilka möjligheter den faktiska förskolemiljön kan erbjuda exempelvis barn med diagnoser inom autismspektra (eller vilka svårigheter den skapar) och även i vilken utsträckning förskollärare och övrig personal får gehör när de ber om hjälp för att kunna utföra det arbete de förväntas klara oavsett omständigheter. Möjligheterna att fullfölja sitt uppdrag som förskollärare handlar inte bara om utbildning, teoretiska kunskaper och goda intensioner utan kräver även praktiskt stöd och tillräckliga resurser på organisatorisk nivå. Om den offentliga förskolan inte kan erbjuda sina lärare och övriga pedagoger det, finns det kanske anledning att ifrågasätta om en inkluderande praktik verkligen är möjlig för alla barn eller om vissa barn skulle kunna erbjudas betydligt bättre förutsättningar på annat håll genom exempelvis specialförskolor med mindre grupper/klasser. Där till bör konstateras att även många barn som inte anses vara behov av särskilt stöd kanske också skulle må mycket bättre och få bättre förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningens innehåll om trycket på barngrupperna minskade. Detta är något jag personligen skulle vilja se betydligt mer forskning om i dagsläget.

Vidare forskning

Då denna studie har fokuserat på förskollärarnas möjlighet till en inkluderande praktik för alla barn i den ”stora gruppen” i den offentliga förskolan oavsett behov (även barn med särskilda diagnoser), skulle vidare forskning kunna handla om gränsdragningar. Finns det gränser för vilka barn som kan inkluderas i den offentliga förskolan och i så fall, vilka? Vad är det som avgör när inkludering i den stora gruppen är att föredra eller när det riskerar att få motsatt effekt? Precis som Giannopoulos et al. (2019) var inne på i frågan om barn med diagnoser inom autismspektra, finns det kanske individer vars funktionsvariationer skapar behov av lärande i betydligt mindre grupper med större lärartäthet för att minska stressen och skapa bättre förutsättningar för deras individuella lärande och utveckling.

Referenser

- Ahl, A. (2007). Equality and the freedom to choose the 'what and when' of schooling: students with special educational needs in timetable-free settings. *European Journal of Special Needs Education*, 22 (2), 184-197. doi: 10.1080/08856250701269614
- Akalin, S., Demir, S., Sucuoğlu, B., Bakkaloğlu, H., & İşcen, F. (2014). The needs of inclusive preschool teachers about inclusive practices. *Eurasian Journal of Educational Research*, 54, 39-60.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (uppl. 2). Malmö: Liber AB
- Folkhälsomyndigheten (2018). *Statistik över barn psykiska hälsa*. Hämtat den 7 oktober 2019 från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/statistik-psykisk-halsa/barns-psykiska-halsa/>
- Gal, E., Schreur, N. & Engel-Yeger, B. (2010). Inclusion of children with disabilities: Teachers' attitudes and requirements for environmental accommodations. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION* 25 (2), 89-99.
- Giannopoulos, I., Pasalari, E., Korkoliakou, P. & Douzenis, A. (2019). Raising Autism Awareness among Greek Teachers. *INTERNATIONAL JOURNAL OF DISABILITY, DEVELOPMENT AND EDUCATION*, 66(1), 70-81. doi: 10.1080/1034912X.2018.1462474
- Gidlund, U. (2018). *Discourses of Including Students with Emotional and Behavioural Difficulties (EBD) in Swedish Mainstream Schools*. (doktorsavhandling, Mid Sweden University, Sundsvall). Hämtad från <http://libris.kb.se/bib/22407128>
- Karlsson, T. S. (2017). *New Public Management: Ett nyliberalt 90-talsfenomen?* (1). Lund: Studentlitteratur.
- Lundqvist, J., Westling, Mara, A. & Siljehag, E. (2015). Inclusive education, support provisions and early childhood educational pathways in the context of Sweden: a longitudinal study. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SPECIAL EDUCATION* 30 (3), 3–16.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (uppl. 1) Stockholm: Liber AB
- Nislin, M. A., Paananen, M., Repo, L., Sajaniemi, N. & Sims, M. (2015). Working with children with special needs in Finnish kindergartens: Professionals and/or specialists? *South African Journal of Childhood Education* 5(3), 10 pages.
- Noggle, A. K. & Stites, M. L. (2018). Inclusion and Preschoolers Who Are Typically Developing: The Lived Experience. *Early Childhood Educ J*, (46), 511-522. doi: 10.1007/s10643-017-0879-1
- Sayed, A. S & McConkey, R. (2018). Perspectives on Inclusive Education of Preschool Children with Autism Spectrum Disorders and Other Developmental

Disabilities in Iran. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 15, 1–8. doi:10,3390.

Seyram Agbenyega, J. & Klibthong, S. (2015). Transforming Thai Preschool Teachers' Knowledge on Inclusive Practice: A Collaborative Inquiry. *Australian Journal of Teacher Education* 40 (5), 57–69.

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Vetenskapsrådet (2004). *Codex: Regler och riktlinjer för forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningsed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Weiland, C. (2016). Impacts of the Boston Prekindergarten Program on the School Readiness of Young Children With Special Needs. *Developmental Psychology* 52(11), 1763–1776.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Vad innebär ett inkluderande arbetssätt i förskolan? Ge exempel.

Vilka resurser /verktyg har ni för ett inkluderande arbetssätt i barngruppen, när det gäller barn med olika diagnoser eller övrigt behov av särskilt stöd?

Upplever ni att dessa verktyg är tillräckliga för att jobba inkluderande även med barn med diagnoser och barn i behov av särskilt stöd?

Upplever ni att sparkrav och nedskärningar i förskolan begränsar era möjligheter till ett inkluderande arbetssätt för alla barn? Om ja, på vilket sätt?

På vilket sätt kan barngruppen bidra som resurs för lärande och utveckling hos barn i behov av särskilt stöd?

Bilaga 2

Artikelsökning

De artiklar som använts under redogörande av tidigare forskning, söktes fram genom databasen Discovery och hämtades ner som fulltext genom databasen ERIC.

Först gjordes en sökning på *Inkludering i förskolan OR special needs OR Inclusion preschool*. Valet att använda både svenska och engelska sökord togs för att möjliggöra resultat på både svenska och engelska. Ytterligare verktyg som användes var *Peer reviewed*, för att säkerhetsställa att samtliga artiklar var vetenskapligt granskade och *fulltext* för att öka möjligheterna att finna artiklar i sin helhet. Jag lade även till att forskningen skulle vara publicerad mellan 2010–2019 för att kunna försäkra mig om att den var relevant och uppdaterad. Denna sökning gav 145 714 träffar. Trots det höga antalet, valde jag att läsa igenom några av rubrikerna på de två första sidorna. När jag fann en rubrik som verkade lovande gick jag in och läste artikelns abstract för att avgöra om den verkade intressant och passade ihop med det jag ville studera. På detta sätt valde jag ut några artiklar innan jag gjorde nya sökningar för att få upp nya alternativ och samtidigt begränsa antalet träffar.

Jag prövade flera sökord i kombination med övriga verktyg jag redan valt. En sökning på *inkludering i förskolan OR inclusion preschool OR special education* med ett tillägg om svenska som språk gav exempelvis 949 träffar och en sökning med enbart svenska sökord av liknande karaktär begränsade drastiskt antalet träffar till endast en, dock fann jag den inte tillräckligt relevant i sammanhanget. Genom att variera sökord samt ändra mellan OR och AND i sökfältet, fick jag allt mellan ett par träffar upp till flera tusen.

Efter att ha ögnat igenom rubriker och abstract i olika sökningar, hade jag till slut laddat ner ett gäng artiklar som jag ville använda i mitt eget arbete och kunde börja läsa dem mer ingående.

Bilaga 3



Medgivande inför studie

Under höstterminen 2019 kommer jag att genomföra en studie som är del i mitt examensarbete i pedagogik inom förskolläraryrket vid Högskolan i Gävle. I min studie vill jag undersöka förskollärares möjligheter till ett inkluderande arbetssätt när det gäller barn i behov av särskilt stöd.

Syftet med studien är att undersöka hur barngruppen i en inkluderande praktik kan användas som resurs för att främja lärande och utveckling hos barn i behov av särskilt stöd genom kollektivt lärande.

Det krävs ingen handledning från arbetsplatsens sida men respektive arbetsplats ska informeras om studiens syfte. Jag kommer att samla data genom intervju. Intervjun beräknas ta ca 30 minuter och under denna kommer ljudupptagning att förekomma för att på bästa sätt kunna analysera innehållet. Under intervjun kommer även anteckningar att göras. De data som samlas in kommer endast att användas i examensarbetet.

Uppgifterna kommer att bli behandlade konfidentiellt och inte finnas tillgängliga för obehöriga. Inga namn på deltagare, förskolor eller kommuner kommer att redovisas i examensarbetet. Deltagandet i studien är frivilligt. Deltagare kan avstå från att svara på frågor eller avbryta sitt deltagande utan särskild motivering. Jag följer uppsatta regelverk enligt GDPR (fd.PUL) och etikprövning avseende examensarbeten.

Min handledare för arbetet är universitetslektor Ingegerd Gunvik-Grönbladh-

[Redacted]

För mer information kring studien kontakta undertecknad:

Cecilia Åström Ekner

Mejl: [Redacted]

Mobil: [Redacted]

Med vänliga hälsningar

Cecilia Åström Ekner